

genot te verrijken, dat uw zinnen streelt. Uw oog moet verrukt door ongewone lichteffecten. Brandt ge niet op tafel en schoorsteenmantel tal van flakkerende kaarsen, die sprookjesachtige schaduwen tooveren en ongewone kleur en gloed wekken op uw anders zoo gewone meubilair, dan kunt ge met een aantal schemerlampjes met roode kapjes aan het electrisch licht den luister ontleenen, dien ge behoeft. En zal de kerstboom niet een plaats in uw huiskamer krijgen in die dagen, dat ge zooveel thuis hoopt te zijn en zal de tooverweelde van vele kaarsjes of electrische vonklichtjes met geflikker op sterren en slingers van goud en zilver u niet bekoren? Uw huiskamer zal er een ongewone sfeer door krijgen, een sfeer, waaraan de herinneringen u lang zullen bijblijven. Ge hoort gasten te ontvangen en zij zullen zich met u verheugen in de huiselijke warmte, waarin ge u koestert. En moeten uw maaltijden in die dagen ook van het ongewone, het feestelijke op meest streeklende wijze het kenmerk niet dragen? Het kerstbrood, de fraai opgemaakte kerstkrans, de heerlijk toe bereide gans of kalkoen, of de varkensschotel, al die feestgerechten, die men u vanuit de winkelalagies aanprijst, zullen zij niet moeten bijdragen om uw Kerstfeestvreugde te verhoogen?

Zeker, we kunnen in dat alles een nationale traditie zien, waaraan men zich niet onttrekken wil. Tegen het genieten van al die goede gaven kan men geen bezwaar voelen rijzen, want al die uiterlijke, materiële luister is slechts voor u de entourage van het geestelijk element, dat in ons hart voor deze dagen alle aandacht waardig is, de geboorte-viering van onzen Heiland, de komst van den Zoon Gods op aarde.

En al spreekt men van overblijfsels, die stammen uit een heidenschen verleden, de Tijd heeft aan deze uiterlijke traditie toch alle zin ontnomen? Zeker, maar de neiging tot symboliek en stemmingsvol-aanvoelen der dingen is juist in moderne kringen er op uit deze survivals nieuw leven in te blazen, te meer nu de studie der folklore over tal van gewoonten weer nieuw licht heeft verspreid.

Typeerend is wel, dat eenige dagen geleden in het „Handelsblad“ vermeld stond, dat de Vrijdenkersvereniging: De Dageraad, afdeling Amsterdam, een Zonnwendfeest op 25 December (Eerste Kerstdag) in Theater Carré zal houden.

POPULAIR-WETEN - SCHAPPELUKE SCHETSEN

De psychische ontwikkeling van den mensch tusschen zijn dertigste en vijfzigste jaar

III.

Maar zoowel dit manlijk verstand als deze vrouwelijke intuïtie ontwikkelt zich langs een heel eigen getypeerde lijn. In de verstandelijke instelling van den man komt het element van de wijsheid, in de intuïtieve instelling van de vrouw gaat eveneens de wijsheid, gegroeid uit levenservaring, heerschen. Dat wil dus zeggen, dat zoowel de verstandelijke als de intuïtieve instelling, geleidelijk gepolijst worden door de levenservaring, die wijsheid biedt.

De verstandelijke houding verliest daardoor iets van wat wij het streng logische zouden kunnen noemen. De man ontdekt, dat het leven dikwerf datgene, wat men als nuttig voor het leven kan waardeeren, toch weigert te aanvaarden. Hij val langzamerhand het leven niet meer op als vrucht van een redeneerketen, maar ziet, dat hij met levende menschen te doen heeft en dat ook wij menschen zijn met eigen idealen, met eigen bewegingen, met eigen drijvende krachten en hij leert iets van de intuïtie, die zijn vrouw al jaren had, ook beleven; hij begint aan te voelen milieu en sfeer, hij ontdekt de wijsheid des levens.

En de vrouw, die aanvankelijk enkel met haar intuïtie tot het leven kwam, en zoo intuïtief-spontaan kon prijzen en laken, enthousiast en afkeerig kon zijn, ontdekt, dat haar intuïtie zich soms vergiste, zich uitte in contact met ééne zijde van het leven slechts. Zij ontdekt, dat haar intuïtie dikwerf anderen niet meesleept. En als haar veertienjarige jongen een streng-logische boom opzel, dan wordt zij gedwongen, in zijn houding van logica in te komen en dan wordt zij gedwongen rationeele argumenten na te beleven. En tegelijkertijd merkt zij, dat het leven dikwijls ook naar ratio vraagt, dat men zich veelal beter toevertrouwt aan het gedachte, beredeneerde, dan aan het intuïtief spontane. En het is, alsof de levenservaring haar méér brengt van de behoefte om kalm te overzien des levens stand. De dichter, die eens zong, dat „veranderlijk en onberekenbaar is steeds de vrouw“, had zeker in zijn leven met gerijpte vrouwen nog weinig kennis gemaakt.

Want het is waar, omstreeks het dertigste jaar is de vrouw dikwerf veranderlijk. O neen, niet in de objecten harer liefde, daarin is zij juist de echte vrouw, die als zij zich eenmaal gegeven heeft, ook ten volle de levensbinding beleeft. Maar wel in haar houdingen tegenover het leven zelf is zij variabel.

Hier wordt dus het heidensche feest weer in eere hersteld, dat juist in de eerste eeuwen van het Christendom door het feest van Christus' geboorte werd verdrongen. En tal van nog voortlevende gebruiken, aan dat feest verbonden, werden om hun heidenschen zin in den ban gedaan door onze Christelijke voorouders, ten einde het Kerstfeest er voor in de plaats te stellen.

En bevordert die toenemende populariteit van al die kerstgebruiken uit ver verleden niet de profaneering van het eigenlijke Kerstfeest? Haast geen café in onze groote steden, of men heeft er een verlichte kerstboom. Men organiseert in de betere hotels en restaurants voor u een kerstdiner, met een even intieme sfeer, als die ge u thuis kunt scheppen en biedt u de kerstgerechten- en schotels aan in nog smakelijker vorm. En het „Stille nacht, Heilige nacht!“ wordt afgewisseld met jolige walsjes of rommelige jasz-muziek. En waar blijft de herinnering aan Bethlehem's stal, waar de Verlosser der wereld geboren werd? Is 't geen bittere ironie, in deze dagen ook de kerstboomlichtjes te zien tintelen in de woonkamers van vele Joodsche gezinnen in onze hoofdstad?

Wij willen in 't kort bij enkele kerstgebruiken en herinneringen aan het zonnwendfeest onzer voorouders stilstaan en op hun heidenschen oorsprong wijzen.

De datum zelve van ons Kerstfeest moet, zooals we reeds opmerkten, gelijk vallen met den tijd, dat onze heidensche voorouders hun midwinterfeesten hielden. Dagteekenen Paasch- en Pinksterfeest van de eerste eeuw onzer jaartelling, pas in de vierde eeuw is men het Kerstfeest gaan vieren. Bij de Joodsche feestdagen vonden de eerste Christenen geen overeenkomstig equivalent. Bovendien werd aan het lijden en sterven van onzen Heiland meer beteekenis gehecht dan aan Zijn geboorte. Het oudste evangelie, dat van Markus, spreekt niet van Zijn geboorte, maar begint de geschiedenis van Jezus met Zijn optreden als prediker. In de vierde eeuw komt de behoefte op ook 's Heilands geboorte feestelijk te vieren. De Egyptische Christenen stelden het op 6 Januari; waarschijnlijk omdat het Egyptische Zonnefeest ook op dien dag plaats had. Langzamerhand ging de viering van

Deze uitspraak handhaven wij naast een andere, dat is deze, dat de vrouw leeft van haar trouw en bij haar trouw gelukkig is. Bij de goede vrouw beteekent variabiliteit dan ook nimmer ontrouw, maar doordien de vrouw veel meer dan de man leeft op haar intuïtie zijn haar stemmingen van veel meer beteekenis dan die van den man.

En omstreeks het dertigste jaar is de vrouw wel vol uitgegroeid en volkomen vrouw met een moederlijk hart, maar menigmaal heeft zij op dezen leeftijd nog niet geleerd haar stemmingen te beheerschen. De man van dertig jaar heeft het ten dezen in den regel veel verder gebracht. De man van dertig jaar, die zijn stemmingen nog niet weet te beheerschen, leert het ook nimmer meer, omdat het wijst op een fout in zijn aanleg als man. Maar het hoort bij het wezen der vrouw, dat zij eerst zooveel later komt tot een waardeering van den zuiver redelijken opzel van den levensopbouw, ook veel later leert, haar stemmingen door haar denken en haar willen te beheerschen. Vandaar dat bij de dertigjarige vrouw het sentiment een veel grotere rol speelt dan bij den dertigjarigen man.

En nu doet zich het merkwaardige verschijnsel voor, dat wij straks in het algemeen constateerden, dat omstreeks het vijfendertigste tot achtendertigste levensjaar, waarin een periode van afscheid van de jeugd begint, de jeugdneigingen zich tegen het afscheid als gaan verzetten. Vandaar dat in onderscheiden huwelijken, wanneer de man tusschen zijn vijfendertigste tot achtendertigste levensjaar afscheid neemt van de kwajongensjaren door af en toe nog eens echt uitgelaten te doen, de vrouw nu eens vroolijk meelacht, maar dan weer haar „heer en meester“ bespot. Vooral in dezen tijd heeft de vrouw er behoefte aan om zelf in elke relatie mee betrokken te worden. Het is een fout van vele mannen, dat zij juist omstreeks dezen tijd neiging hebben, hun vrouw wat te veronachtzamen. De kinderen zijn dan meestal op een leeftijd, waarop zij bijzondere belangstelling vragen, veel vergen van vaders aandacht, met vader „eigen wereldjes“ beginnen te krijgen, en juist in die gevallen is er een sterke neiging bij moeder om een stemming van afweer te hebben tegen vaders jeugdhouding. In kringen, waar men niet gelooft aan de heiligheid van den huwelijksband, ligt dan ook omstreeks dezen leeftijd datgene wat wij een echtscheidingszone zouden kunnen noemen.

Maar na de jaren, die de tweede helft van de vierde decade van het levensbestaan inluiden, begint er geleidelijk verandering te komen.

Tegen het veertigste jaar wordt de man de meer beheerschte en de vrouw, die, gelijk we zagen, de neiging heeft, afscheid te nemen van de jeugdhouding in pronkzucht en in extra-modieus gekleed gaan, wordt geleidelijk de meer rustige. De

de oostersche naar de westersche kerk over. Vooral na den overgang van Keizer Constantijn de Groote tot het Christendom begint het geboortefeest meer algemeen te worden, hoewel men aanvankelijk in alle gemeenten met deze nieuwigheid niet ingenomen was. Niet alleen de viering zelve, maar ook de tijd der viering was een punt van verschil. Hoe zijn we aan den 25sten December gekomen? De oorsprong van dezen datum moet, zooals we boven zeiden, gezocht worden in de heidenwereld, waardoor de Christenen der eerste eeuwen onzer jaartelling waren omgeven. Het was voor dezen moeilijk de viering der heidensche feesten, waarin ze waren opgegroeid, geheel na te laten. Men dacht het best te handelen door de heidensche feesten door Christelijke te vervangen. Vooral als men in die heidensche feesten denkbeelden vond, die men in de Christelijke kon overbrengen.

De groote feesten der Romeinen, de zoogenaamde Saturnalia, leenden zich hiertoe bij uitstek. De eigenlijke Saturnalia begonnen den 17den December en duurden drie dagen, dan volgden de Sigillaria, weer drie dagen lang en op den 25sten December vingen de Brumalia aan. Op de Saturnalia, het feest van Saturnus, den god van den akkerbouw, gaf men elkaar geschenken en werden drinkgelagen en spelen gehouden; alle arbeid lag stil; allerwege heerschte vreugde. De Sigillaria schijnen meer een kinderfeest geweest te zijn. Aan de kinderen gaf men kleine beeldjes of popjes van klei of was, waarnaar het feest werd genoemd. De Brumalia waren genoemd naar den kortsten dag, die door Julius Cesar ten onrechte op den 25sten December was gesteld. Hij heette ook solstitium, zonnestilstand of dies natalis invicti solis, geboortedag van de onoverwinnelijke zon. Men stelde zich voor dat dan, terwijl de dagen weer beginnen te lengen, de zon opnieuw geboren werd. Zulk een vereering der zon schijnen de Romeinen ontleend te hebben aan de Perzen, die de zon onder den naam Mithra vereerden en haar geboorte vierden op het einde des jaars. De gedachte aan dit Zonnefeest moeten de Romeinsche Christenen overgebracht hebben op Hem, die is de Zon der Gerechtigheid, het Licht der wereld.

Een eigenaardig gebruik bij hun Kerstfeestvie-

redelijkheid en haar eischen laten zich over het leven van de vrouw gelden. Met het gevolg, dat ook zij meer haar stemmingen leert beheerschen. Zoo groeien man en vrouw naar elkanders beeltenis toe.

Dit beteekent echter niet, dat er ook in de levensontwikkeling tusschen het veertigste en vijfzigste jaar geen zeer ernstige gevaren dreigen. Op een tweetal van die gevaren willen wij wijzen. Het eerste gevaar kunnen wij slechts kort en in het algemeen en als uit de verte aanduiden. Voor de vrouw zijn de veertiger jaren van groote beteekenis voor zoover het haar eigen organische functie betreft. Zij heeft dikwerf een tijd van lijden en van stormen in haar psychisch bestaan door te maken. Meestal is zij echter (en daarin ligt de wijsheid van de orde van onzen God voor het leven) gewapend met dat levensinzicht en die levensbeheersching, die haar in het midden der veertiger jaren nog ontbrak.

En de man, die van zulk een vrouw de ega is, heeft juist in deze jaren zijn wijsheid te gebruiken, de wijsheid, die immers ook bij hem ging groeien om zichzelf evenwichtig te gedragen en zijn vrouw in liefde te verstaan bij zoo veel, dat haar leven moeilijk maakt.

Onbewust maken man en vrouw tusschen het veertigste en vijfzigste jaar, als zij althans ongeveer even oud zijn, de beleving door, dat hun gemeenschappelijke levensboom gaat afsterven.

Welk een voorrecht is het, wanneer zij samen beleven, dat het ook mogelijk is, bij het ouder worden vrucht te dragen; want wat gedaan werd uit liefde tot Jezus, dat houdt zijn waarde en zal blijven bestaan.

Wij willen er hier terloops even op wijzen, dat tengevolge van de veranderingen, die er optreden in het organisme, vooral bij de vrouwen toestanden van depressie, dat zijn zwaarmoedige buien, kunnen ontstaan, die soms nog erger zijn voor hetgeen men er door vreest, dan door hetgeen zij waarlijk zijn.

Ook hier geldt het: „Een mensch lijdt dikwijls 't meest, door 't lijden, dat hij vreest, en dat nooit op komt dagen. Dus heeft hij meer te dragen, dan God te dragen geeft“.

Het tweede gevaar, waarover wij spraken, is dit, dat vooral bij de vrouw tusschen het veertigste en vijfzigste jaar iets begint te groeien van de zorg voor den ouderdom. De vrouw gaat gevoelen, dat er een tijd kan komen, waarop haar man niet meer voor haar kan zorgen, zij niet meer voor hare kinderen kan zorgen, of waarop zij beiden onverzorgd alleen staan.

Ook zij, die met een glimlach en een vroolijk woord de zorg willen weglachen, beleven toch iets van deze spanning van het minder worden in het leven.

ring waren afkomstig den Sabbat nacht en gevonden komsten te geven, op. Zij we in den voo gen, zooals hutters pl van ons K ontleend.

In den naliën vier het zoogen ook wel haar loo voor onsa Fro, den werd gebr gehouden.

Verschi haaf heb godsdienst the Yulc voor het wortel van lijken ha met een re blok zorg branda middelpu eenigen. E de Germa en later rende kra ter wering ten. Langz gen naar Het kerstl genaamd en Middel de kool vruchtbaa De beki zijn „Oud in zijn oi

Zij zien na hun vij Nu wor Want ir envijftigst opbloei. V breed. Ma het is, als schen het zulk een beleefden de volle menigeen meer (pul vijftigste Men he des levens van den ten, die d daar waa ger in de vonden. I moeten zi omdat zij nog eenm levenskra

Maar a komt, toc vijftigste worden i man op dekking loopen als ineens zo warig gln ouder we is het oo die af en vroeger Hij gliml het onder men zegt, in de ziel wel wár stage ged

Daaron nieuwe b het overg Heeren. I worden. V de instell dwingen. meer een

Maar t man en v deze over maar zek zegen, di dat de v heeft, zij

ik over. Vooral
tijl de Groote
geboortefeest
aan aanvanke-
luwigheid niet
ng zelve, maar
punt van ver-
December ge-
datum moet
worden in de
ien der eerste
even. Het was
er heidensche
l, geheel na te
lelen door de
te vervangen.
feesten denk-
ristelijke kon

zoogenaamde
ze bij uitstek.
len 17den De-
nigden op den
lia aan. Op
nus, den god
ar geschenken
gehouden; alle
e vreugde. De
rfeest geweest
leine beeldjes
aar het feest
genoemd naar
Cesar ten on-
as gesteld. Hij
stand of dies
tedag van de
zich voor dat
nen te lengen.
een vereering
leend te heb-
der den naam
rte vierden op
an dit Zonne-
stenen overge-
Zon der Ge-

Kerstfeestvie-

zich over het
et gevolg, dat
t beheerschen.
elkanders beel-

k in de levens-
te en vijftigste
reigen. Op een
ij wijzen. Het
kort en in het
uiden. Voor de
i groote betee-
gen organische
tijd van lijden
i bestaan door
daarin ligt de
God voor het
inzicht en die
et midden der

vrouw de ega is,
d te gebruiken,
n ging groeien
i en zijn vrouw
dat haar leven

w tusschen het
althans onge-
door, dat hun
at afsterven.
neer zij samen
bij het ouder
t gedaan werd
waarde en zal

op wijzen, dat
die er optreden
wen toestanden
ge buien, kun-
jn voor hetgeen
tgeen zij waar-
sh lijdt dikwijls
st, en dat nooit
teer te dragen.

wij spraken, is
schen het veer-
te groeien van
vrouw gaat ge-
i, waarop haar
torgen, zij niet
gen, of waarop

en een vroolijk
a, beleven toch
minder worden

ring waren de Vigilien of nachtwaken. Zij schijnen afkomstig te zijn van de gewoonte der Joden om den Sabbath te beginnen bij het invallen van den nacht en ook in de heidensche nachtfesten steun gevonden te hebben. Toen de nachtelijke bijeenkomsten tot ongeregeldeheden begonnen aanleiding te geven, kwamen enkele kerkleeraars er tegen op. Zij werden beperkt tot een godsdienstoefening in den voorafgaanden avond of den vroegen morgen, zooals nog in de Roomsche Kerk en bij de Hernalters plaats heeft. Ook de Duitsche benaming van ons Kerstfeest „Weihnachten" is aan dit feit ontleend.

In den tijd, waarin de Romeinen hun Saturnaliën vierden, was het ook feest bij de Germanen, het zoogenaamde Jul-feest, het Zonnwendfeest, ook wel Midwinterfeest, ter eere van de zon, die haar loop opnieuw begint. Dan werd het Jul-vuur ontstoken en de Jul-ever geslacht, die aan Fro, den jachtgod was gewijd en hem ten offer werd gebracht. Dan werden vroolijke maaltijden gehouden, die meest des avonds aanvingen.

Verscheidene gewoonten, die zich lang gehandhaafd hebben, herinneren aan dezen heidenschen godsdienst der Germanen. Vooreerst het Kerstblok, the Yule clog bij de Engelschen. In den avond voor het feest wordt een groot blok, meestal de wortel van een krachten boom, op den huiselijken haard gelegd. Het wordt liefst aangestoken met een restje kool, dat men van het vorig kerstblok zorgvuldig heeft bewaard. Dat stuk hout brandt dan gedurende het heele feest en is het middelpunt, waar de huisgenooten zich om vereenigen. Dit gebruik herinnert aan de vuren, die de Germanen als offers op de bergen ontstaken en later dienden als zinnebeeld van de zegevierende kracht van de zon. Men brandde ze ook ter wering van booze geesten en besmettelijke ziekten. Langzamerhand is het kerstvuur van de bergen naar de woningen der menschen verhuisd. Het kerstblok — Christbrand wel in Duitschland genaamd — heeft zich lang in de landen van West- en Midden-Europa gehandhaafd. Aan de asch en de kool schreef men afwerende, genezende of vruchtbaarmakende kracht toe.

De bekende folklorist H. W. Heuvel, vertelt in zijn „Oud-Achterhoekse boerenleven" (1927), dat in zijn ouderlijk huis op kerstavond achter de

raapkuil van 't haardvuur een flinke eikenstobbe stond „naar oud recht van de midwintersavond". „Dat is", zegt hij „zeker het kerstblok, waarvan al diep in de Middeleeuwen sprake is, en welks asch en kolen men over de akkers strooide om de vruchtbaarheid te bevorderen". Bij een onweer werd het overgebleven stuk weer aangestoken om veilig te zijn voor den bliksem.

Het binnenbrengen van het kerstblok gaf altijd veel vrolijkheid. Een oud Engelsch lied vangt dan ook aan:

Come bring with a noise
My merrie, merrie boys
The Christmaslog to the firing,
While my good dame, she
Bids ye all be free
And drink to your heart's desiring.

Een ander gebruik, eveneens van Germaanschen oorsprong, was 't ophangen van den mistel, een klimplant, die vooral op eikeboomen groeit. Hij werd door de Druiden of priesters als heilig beschouwd, wijl hij niet uit den grond voortkomt, maar, als uit den hemel afkomstig, den eik tot woonplaats heeft. De priester klom op den boom, in wit gewaad gehuld en sneed een misteltak met gouden sikkel af, die dan in water werd gelegd en diende als voorbehoedmiddel tegen allerlei ramp en kwaal. In Engeland hing men de mistletoe vaak boven de deur; ieder meisje, dat er onder door ging, kon zeker zijn van een talrijk kroost. De Hollandsche benaming „marentak" beteekent dan ook zooveel als tooventak. De mistletoe prijkt ook nu nog gedurende den kersttijd in menig Engelsch gezin boven de klok of aan de lamp.

Een kerstgebruik, dat in Duitschland, maar vooral in Engeland thuis hoort, is het binnenbrengen van den varkenskop. Er werd met kerstmis een mannetjes-varken of beer geslacht, ook wel een ever of wildzwijn en den kop ervan, op plechtige wijs, onder 't zingen van een lied binnengedragen. Het is een herinnering aan den ever, die aan Fro was gewijd en bij het Jul-feest aan hem geofferd werd. Bij de banketbakkers ziet men in de kerst-étalages dikwijls varkentjes van marsepein en de slagers étaleeren vaak een met roode linten opgemaakt dood varken voor hun winkel-

de man nog pas begint en te dezen opzichte weet de vrouw dikwerf wondere troostingen te geven aan haar man, die met den nedergang van zijn kracht niet verzoend wil raken.

3 . .

Tot dusver spraken wij voortdurend over de menschen, die de meerderheid vormen, dat zijn zij, die tusschen hun dertigste en vijftigste jaar als getrouwde menschen het leven uit Gods hand ontvangen. Het kan echter niet ontkend worden, dat er een groot aantal menschen is, dat ongehuwd blijft. Het zijn de mannen, die zonder den steun van een lieve hulpe het leven doorgaan. Het zijn de vrouwen, die zelf voor haar leven en haar levensonderhoud moeten zorgen en die den steun van een man missen.

Het is niet juist om te zeggen, dat zulke mannen en vrouwen incomplete leden van het menschelijk geslacht zijn. Het is ook niet juist om het voor te stellen, zooals wel eens geschied is, alsof deze menschen eigenlijk in een toestand verkeerden die ongeoorloofd is voor God. Stellig zijn er verscheidenen onder hen, die ook wel degelijk de gelegenheid hebben gehad te huwen, maar die hun goede reden hebben, een reden, met welke zij ook voor Gods aangezicht kunnen verschijnen, om alleen te blijven.

Uit den aard der zaak bespreken wij in dit artikel het vraagstuk van het ongehuwd blijven niet. Maar wel moeten wij over deze ongehuwden handelen, omdat zij in hun levensontwikkeling typische variaties vertoonen, waardoor hetgeen boven gezegd werd van de gehuwden niet altijd geldt van hen.

Daar is al dadelijk deze verscheidenheid, dat de ongehuwde vrouw haar leven op gansch andere dingen richtten moet dan de gehuwde, die haar kinderen en haar gezin heeft, en dat de ongehuwde man zijn leven op totaal andere wijze vullen moet dan de gelukkige man en vader.

De hoofdstrekkingen van het leven in de onderscheiden jaren blijft dezelfde. Wat wij in dit artikel tot dusver aangaven als kenmerkend verschijnsel voor de onderscheiden levensjaren, blijft den grondtoon bepalen ook bij de ongehuwden. Maar toch zijn er anderzijds uiterst belangrijke nuances waar te nemen, niet alleen bij de vrouw, ook bij den man. Nu is het echter wel zeer moeilijk hier lijnen te trekken, die algemeen gelden.

Deze verscheidenheid wordt voornamelijk bepaald door de vraag, of de ongehuwde het gehuwd zijn beleeft als een ideaal ook voor zichzelf, dan wel of hij of zij het niet gehuwd zijn allerminst als een tekort ondervindt. Die laatste zijn er immers ook. Er zijn werkelijk mannen, die nimmer de behoefte aan een vrouw gevoelen, er zijn jonge vrouwen, die met een oprecht hart kunnen zeggen, dat zij uitstekend tevreden zijn in den ongehuwden staat en dat het gehuwd zijn haar

raam. De boars head (varkenskop) was de hoofdschotel der Engelsche maaltijden. Tegenwoordig wordt er veelal een stuk varkensvleesch voor in de plaats gesteld. Ook de kalkoen, zinnebeeld der vruchtbaarheid en aan de godin Freia gewijd, maakt nog vaak de hoofdschotel van het kerstmenu uit. Vroeger werd hij aan deze godin ten offer gebracht.

Het gebruik, dat op het Kerstfeest wel zeer algemeen is geworden in West-Europa en toch tot de jongste behoort uit het ver verleden, is de illuminatie van den versierden en met geschenken beladen kerstboom. Ook hier moet de oorsprong van dit gebruik in den godsdienst der oude Germanen gezocht worden en wel in hun boomdienst, een deel van hun vereering der natuur. Evenals het woud was de tempel hunner goden, waar zij de offers hun brachten, zoo was ook de boom afzonderlijk hun heilig, vooral de den genoot bijzondere vereering. Was het groen hun het beeld van het leven, het altijd groene loof was het beeld van het onvergankelijke leven. De denneboom was hun de profetie van den zomer in den winter, een treffend zinnebeeld van het onsterfelijk leven der natuur. De versiering van den kerstboom en de gaven, die er werden aangehangen, waren het zinnebeeld der vruchtbaarheid en oudtijds de offers, die men, om de goden des te meer te eeren, te vergulden placht. De roode lampjes, de lichtjes en de kaarsjes met gloed van rood papier en lint, herinneren aan het lieflijk licht der nieuw geboren zon, die in den naderenden zomer nieuw leven en vruchtbaarheid zal schenken. Ook in het altijd groene blad van de takjes huist met zijn roode besjes liggen deze gedachten aan den terugkeer van de weldaden der zon uitgedrukt.

W. DE VRIES.

niet aantrekt. Maar wanneer wij dit toegeven, willen wij toch ook tegelijk daarbij zeggen, dat dit dan groote uitzonderingen zijn. Natuurlijk zijn er wel zeer veel ongehuwden, die beweren, dat zij liever ongehuwd blijven, maar bij meer dan één van hen is het zoo merkwaardig, dat het wel blijkt, dat zij liever toch maar in het huwelijksbootje stappen, wanneer zich een ook maar eenigszins aannemelijke gelegenheid voordoet.

Uit den aard der zaak is nu de ontwikkelingsnuance van den ongehuwde ten nauwste verbonden met zijn of haar houding tegenover het huwelijk als zoodanig.

Ook hier is trouwens de verscheidenheid tusschen man en vrouw. De vrouw is altijd degene die wachten moet, die aanvaarden moet, die wanneer zij hoopt rustig moet blijven uitzien tot de dag komt, waarop het God behaagt haar vervulling van hoop te schenken. De man daarentegen kan in deze dingen actief zijn. Hij kan medewerken om een ideaal te bereiken. Hij kan vragen, terwijl de vrouw altijd gevraagd moet worden. Hij kan doen, waar de vrouw moet beïden.

Dit verschijnsel nu van het moeten wachten geeft juist omstreeks het dertigste jaar aan verschillende ongetrouwde vrouwen groote moeilijkheden. Moeilijkheden in dien zin, dat vooral het vraagstuk van het ongehuwd blijven, haar gedrag min of meer dreigt te beïnvloeden. Immers zij zelve gevoelt, dat het wel waar is, dat zij wachten moet, maar dat er toch ook anderzijds bij elke verhouding tusschen man en vrouw een typische daad van de vrouw is; een daad, die ontstaat juist bij het niets doen, en die ondanks het niets doen toch wel degelijk is het iets doen. Zij gevoelt, dat zij op zichzelf let of juist bij die fijne nuanceering van de levenshouding niet mischien door haar iets te veel gedaan wordt, zoodat anderen, die ook op haar letten, het zouden kunnen merken. Zij vraagt zich anderzijds weer af, of zij ook weer niet iets te weinig doet, omdat zij toch wel degelijk het recht heeft zichzelf te zijn en eerlijk tegenover de dingen te staan. En nu wordt het gevaar groot, dat zij het niet verloofd of getrouwd zijn gaal beschouwen als een moeilijkheid, waardoor haar levenshouding wordt beïnvloed.

Degene die vreesd zich te veel te geven, wordt stijf, ietwat teruggetrokken, vindt gauw iets „gek". Degene die denkt zich te weinig te geven, wordt „gemakkelijk", wordt al te vrij, wordt al te los, wordt al te spontaan. Omstreeks dertig jaar zoekt de ongetrouwde vrouw in deze dingen haar evenwicht. Toch is het omstreeks dezen tijd nog maar zelden tragisch voor haar eigen besef. Zij voelt nog de kracht van haar jeugd, zij stelt zich tegenover het leven en zij verstaat ook de beteekenis van haar eigen persoonlijkheid.

J. W.